VALTIONEUVOSTON OIKEUSKANSLERI

Eduskunnan lakivaliokunta

Viite:
Lakivaliokunnan asiantuntijapyyntö 25.5.2026

Asia:
Lakivaliokunnan asiantuntijakuuleminen 2.6.2026 / K 8/2026 vp

# OIKEUSKANSLERIN KERTOMUS VUODELTA 2025, K 8/2026 VP

## Aluksi

Oikeuskanslerin tehtävänä on valvoa valtioneuvoston ja tasavallan presidentin virkatointen lainmukaisuutta. Oikeuskanslerin tulee myös valvoa, että tuomioistuimet ja viranomaiset sekä virkamiehet ja julkisyhteisöjen työntekijät ja muutkin julkista tehtävää hoitaessaan noudattavat lakia ja täyttävät velvollisuutensa. Tehtäväänsä hoitaessaan oikeuskansleri valvoo perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutumista. Oikeuskanslerin kertomus vuodelta 2025 (K 8/2026 vp) antaa kertomusvuodelta kokonaiskuvan näiden tehtävien toteutumisesta sekä keskeisistä havainnoista.

Kertomuksen pitkäaikaisen uudistustyön tuloksena pystymme mielestämme tuottamaan informatiivisen ja helposti lähestyttävän kokonaisuuden eduskunnankin tarpeisiin. Kertomus palvelee myös kaikkia julkisissa tehtävissä toimivia, kansalaisyhteiskuntaa ja esimerkiksi viestimiä. Pitkäaikaisen uudistustyön tuloksena kertomus on jo suhteellisen tiivis, ja pyrimme edelleen sivumääräisesti pienempään kertomukseen.



PL 20, 00023 Valtioneuvosto Puhelin 0295 162501 kirjaamo.okv@gov.fi

www.oikeuskansleri.fi

Kertomuksen rakenne vastaa edelleen vakiintunutta käytäntöä siinä mielessä, että kertomuksen alussa ovat aiempien vuosien tapaan oikeuskanslerin ja apulaisoikeuskanslerin puheenvuorot laillisuusvalvonnan kannalta merkittävistä teemoista. Kertomus sisältää tämän lisäksi yleiskatsauksen kertomusvuoteen (jakso 2), selostukset tasavallan presidentin ja valtioneuvoston virkatointen lainmukaisuuden valvonnasta (jakso 3), oikeudenkäytön valvonnasta (jakso 4), viranomaisten ja muiden julista tehtävää hoitavien laillisuusvalvonnasta (jakso 5) ja oikeuskanslerinviraston keskitetyn ilmoituskanavan toiminnasta (jakso 6).

Valikoitujen ratkaisureferaattien ohella oikeuskanslerin kertomuksiin sisältyy nykyisin ns. teema-artikkeleita, joilla pyritään erityisesti kuvamaan kertomusvuotta koskevia keskeisiä laillisuusvalvontahavaintoja ja -toimia. Vuoden 2025 kertomukseen sisältyy tällainen teema-artikkeli tuomioistuimiin kohdistuvasta laillisuusvalvonnasta (kertomuksen s. 78–81). Teemasta käydään paljon ajankohtaista keskustelua, johon haluamme teema-artikkelilla osallistua. Painotamme, että tuomioistuimiin kohdistuvassa laillisuusvalvonnassa korostuu tuomioistuinten riippumattomuuden kunnioittaminen. Laillisuusvalvonta kohdistuu ennen kaikkea menettelyllisiin oikeusturvatakeisiin, kuten käsittelyn asianmukaisuuteen ja viivytyksettömyyteen. Artikkelissa näkyy myös eräitä uusia linjanvetoja tähän valvontaan liittyen.

## Oikeuskanslerin ja apulaisoikeuskanslerin puheenvuorot

Omassa puheenvuorossani esitän muutamia näkökohtia lainsäädäntötyön laatuun ja lainvalmistelun oikeudellisiin puitteisiin liittyen. Lainsäädäntötyön johtaminen ja lainvalmistelu ovat parlamentarismin kannalta yksi valtioneuvoston keskeisimmistä tehtävistä. Ministeriöillä on lainvalmisteluprosessissa keskeinen asema. Sen alkuvaiheista alkaen syntyvät puutteet ja suoranaiset virheet on vaikea korjata prosessin myöhemmissä vaiheissa. Muutenkin yhtenä kantavana ajatuksena on, että laadukas prosessi tuottaa laadukkaita lopputuloksia lakeina.

Euroopan neuvoston Venetsian komissio on uudistetussa Rule of Law -tarkistuslistassaan mielestäni kiinnittänyt aiempaa enemmän huomiota myös niihin prosesseihin, joissa lainsäädäntö syntyy. Tarkistuslistassa on useita lainvalmisteluun liittyviä kohtia. Komissio toteaa muun ohella, että lainsäädännön laadukkuus riippuu suurelta osin lainsäädäntöprosessin laadusta. Prosessivaatimuksina ovat tehokkuus, avoimuus, osallistavuus ja tietysti demokraattisuus.

Perustuslakivaliokunta on puolestaan mietinnössään PeVM 6/2025 vp hallituksen esityksestä laiksi valtioneuvostosta annetun lain muuttamisesta (HE 137/2025 vp) nostanut esiin, että se on käytännössä useita kertoja kiinnittänyt huomiota tarpeeseen arvioida lakiehdotusten vaikutuksia. Valiokunta kytkee kysymyksen vaikutusten arvioinnista yleisemmällä tasolla lainsäädännön laatuun. Samalla se kuitenkin suhtautuu torjuvasti lainvalmistelun oikeudellisen sääntelyn lisäämiseen.

Lainvalmistelun oikeudellisen laadun varmistaminen ei ole pelkästään tekninen kysymys, vaan se on keskeinen osa oikeusvaltion toimivuutta ja eduskunnan lainsäädäntövallan asianmukaista toteutumista. Laadun varmistamiseksi ministeriöiden onkin huolehdittava esimerkiksi siitä, että niissä on riittävästi ammattitaitoista, myös peruslakikysymyksiä tunnistavaa ja tuntevaa henkilökuntaa. Perustuslakikysymyksiä ei voi työntää myöhemmin eduskunnassa selvitettäväksi, mutta toisaalta aiheettomia perustuslakipohdintoja olisi kyettävä välttämään.

Olisi lisäksi hyvä, jos ministeriöissä kehitettäisiin omaa sisäistäkin laadunvarmistustoimintoa. Oikeuskanslerin niin sanotussa listatarkastusvaiheessa tekemien huomioiden määrät – ja määrien hienoinen kasvu – kertovat siitä, että tällaiselle toiminnolle olisi tarvetta. Samoin jatkossakin on panostettava valtioneuvoston lainvalmistelun kehittämiseen ja esimerkiksi listatarkastukseen.

Apulaisoikeuskansleri Mikko Puumalainen tarkastelee puheenvuorossaan lähisuhdeväkivaltaa ja erityisesti sitä, miksi kehitys tilanteen parantamiseksi on osoittautunut hitaaksi. Puheenvuoro kokoaa yhteen pitkäjänteistä laillisuusvalvontatyötä tämän teeman parissa ja tuo esiin sekä oikeudellisia että rakenteellisia ongelmia väkivallan ehkäisyssä ja tunnistamisessa ja uhrien suojelussa. Useiden apulaisoikeuskanslerin laillisuusvalvontaratkaisujen valossa lähisuhdeväkivalta näyttäytyy monitahoisena ja toisinaan viranomaistoiminnassa myös yllätyksellisenä ongelmana.

Puheenvuorossa korostuu, että sääntelyn kehittämisestä huolimatta käytännön toimeenpanossa ja viranomaisten välisessä yhteistyössä on edelleen puutteita. Uhrien oikeuksien toteutuminen edellyttää paitsi toimivaa lainsäädäntöä myös johdonmukaista ja tehokasta viranomaistoimintaa. Kysymys on keskeisesti perus- ja ihmisoikeuksien turvaamisesta yksilölle erityisen vaikeassa tilanteessa. Apulaisoikeuskanslerin laillisuusvalvontaratkaisut ovat osoittaneet, että kaikkein haavoittuvimmassa asemassa oleviin ihmisryhmiin kohdistuvien rikosten torjunnan ja tutkinnan laillisuusvalvonnalle sekä poliisissa että sen ulkopuolella on vielä paljon tarvetta.

# Oikeudenkäytön valvonta

## Lähtökohtia

Oikeudenkäyttö on käytännössä erittäin tärkeä osa-alue oikeuskanslerin laillisuusvalvonnassa. Oikeudenkäytön toimijoiden (tuomioistuimet; syyttäjät; ulosotto; asianajajat, julkiset oikeusavustajat ja luvan saaneet oikeudenkäyntiavustajat) osuus oli kertomusvuonna noin 26 prosenttia kaikista oikeuskanslerin tarkempaan laillisuusvalvonnalliseen arviointiin otetuista kanteluista, eli kyseessä on huomattava kanteluasioiden ryhmä.

On syytä korostaa, että kantelut eivät ole läheskään ainoa oikeuskanslerin valvonnan muoto oikeudenkäytön alalla vaan muita merkittäviä tehtäviä ovat muun muassa rangaistustuomioiden tarkastus, tuomareiden ja syyttäjien virkarikosasioiden käsittely, asianajajien ja julkisten oikeusavustajien sekä luvan saaneiden oikeudenkäyntiavustajien valvonta samoin kuin laillisuusvalvontakäynnit ja laillisuusvalvojan omat aloitteet. Oikeuskanslerin avustajiin, syyttäjiin ja tuomioistuimiin samoin kuin rikosprosessin osalta myös esitutkintaviranomaisiin kohdistama valvonta muodostaa kokonaisuuden, jossa vaikkapa tuomarin tekemäksi epäiltyä virkarikosta koskevan ilmoituksen perusteella tutkittavaksi tulleessa asiassa voidaan arvioida samalla myös esimerkiksi syyttäjän ja vastaajan avustajana toimineen asianajajan menettely asiassa.

Oikeuskanslerin laillisuusvalvonnassa jatkettiin vuonna 2025 edelleen valvonnan ja sen vaikuttavuuden tehostamista sekä toiminnan kohdentamista aikaisempaa vahvemmin rakenteelliseen laillisuusvalvontaan. Oikeusvalvonnassa kohdennettiin huomiota muun ohella oma-aloitteiseen laillisuusvalvontaan ratkaisemalla lukuisia omana aloitteena tutkittuja asioita. Myös aikaisemmin vireille pantujen asioiden, kuten lähisuhdeväkivallan torjunnan laillisuusvalvontaa ja yleisten tuomioistuinten käytössä olevien tietojärjestelmien kehittämisen seurantaa jatkettiin. Tuomioistuinlaitoksen laillisuusvalvontakäynneillä ja muussakin valvontatoiminnassa kiinnitettiin edelleen erityistä huomiota muun ohella käräjäoikeuksissa tapahtuvaan tuomioistuinharjoitteluun.

## Tuomioistuimiin kohdistunut valvonta

Vaikka tuomioistuimet rinnastetaan Suomen perustuslain 108 §:n mukaisessa oikeuskanslerin tehtäviä koskevassa säännöksessä valvonnallisesti viranomaisiin ja julkista tehtävää hoitaviin, ovat tuomioistuimet kuitenkin perustuslain muista säännöksistä ilmenevin tavoin oikeuskanslerin laillisuusvalvonnassa erityisasemassa. Näistä säännöksistä merkittävin on valtiollisten tehtävien jakoa koskeva perustuslain 3 §:n 3 momentin säännös, jonka mukaan tuomiovaltaa käyttävät riippumattomat tuomioistuimet. Tuomiovallan käytön riippumattomuus otetaan oikeuskanslerin laillisuusvalvonnassa huomioon monin eri tavoin. (Ks. tarkemmin edellä mainittu kertomukseen sisältyvä teema-artikkeli tuomioistuinten laillisuusvalvonnasta.)

Toisen erityispiirteen oikeuskanslerin tuomioistuimiin kohdistamaan laillisuusvalvontaan aiheuttaa perustuslain ylimpien laillisuusvalvojien syyteoikeutta koskeva 110 §:n säännös, jossa päätösvalta syytteen nostamisesta tuomaria vastaan lainvastaisesta menettelystä virkatoimessa on rajattu yksinomaan ylimmille laillisuusvalvojille. Saman pykälän nojalla ylimmät laillisuusvalvojat voivat ajaa syytettä tai määrätä syytteen nostettavaksi myös muussa laillisuusvalvontaansa kuuluvassa asiassa.

Käytännössä tuomarin epäillyt virkarikokset ohjautuvat ylimmistä laillisuusvalvojista useimmiten juuri oikeuskanslerin arvioitavaksi. Tämä johtuu muun ohella siitä, että tuomioistuinlain mukaan hovioikeuden on ilmoitettava oikeuskanslerille tietoonsa tulleista seikoista, jotka saattavat johtaa virkasyytteen nostamiseen hovioikeudessa. Kertomusvuonna hovioikeudet tekivät 10 tällaista ilmoitusta, mikä on jonkin verran vähemmän kuin vuonna 2024, jolloin hovioikeudet tekivät 15 ilmoitusta.

Lisäksi oikeuskansleri on tuomarien virkarikosasioiden erityissyyttäjänä pyytänyt poliisia ilmoittamaan oikeuskanslerinvirastoon kaikista poliisin tutkittaviksi tulleista rikoksista, joissa on kyse tuomarin epäillystä lainvastaisesta menettelystä virkatoimessa. Kertomusvuonna poliisi teki 92 tällaista ilmoitusta, joten ilmoitusten määrä on usean vuoden ajan jatkanut tasaista kasvuaan (vuonna 2024 ilmoituksia oli 72 ja vuonna 2023 niitä oli 51). Kertomusvuonna annetuista tuomarien virkarikoksia koskevista ratkaisuista 18 johti toimenpiteeseen, joista yksi oli syyte, 15 huomautusta ja kaksi käsitystä.

Valtioneuvoston oikeuskanslerista annetun lain mukaan oikeuskansleri tarkastaa käräjäoikeuksien antamat rangaistustuomiot. Rangaistustuomioiden tarkastaminen on erityistehtävä, joka on osoitettu ainoastaan oikeuskanslerille. Vuonna 2025 tarkastettiin runsaat 3000 käräjäoikeuksien rangaistustuomiota, joiden perusteella otettiin tarkemmin selvitettäväksi 93 asiaa. Kertomusvuonna päätettiin 28 toimenpiteestä, joista yksi oli syyte, 12 huomautusta ja 15 käsitystä. Kolmessa tapauksessa tehtiin hakemus korkeimmalle oikeudelle tuomion purkamiseksi.

Kertomusvuonna apulaisoikeuskanslerin sijainen päätti syytteen nostamisesta käräjätuomaria vastaan kahdesta virkavelvollisuuden rikkomisesta (kertomuksen s. 66, OKV/221/31/2023). Kyseisessä hovioikeuden ilmoituksen perusteella vireille tulleessa asiassa käräjätuomarin epäiltiin perustelleen tuomionsa olennaisen puutteellisesti kahdessa rikosasiassa. Lisäksi apulaisoikeuskansleri päätti syytteen nostamisesta käräjätuomaria vastaan tuottamuksellisesta virkavelvollisuuden rikkomisesta (kertomuksen s. 75, OKV/687/30/2023). Siinä asiassa käräjätuomarin epäiltiin tuominneen vastaajan ehdottomaan vankeusrangaistukseen muun ohella rikoksesta, jonka syyteoikeus oli ollut vanhentunut ja vastaaja oli jo suorittanut tuomitun vankeusrangaistuksen ennen kuin asia tuli ilmi oikeuskanslerinviraston rangaistustuomioiden tarkastamisessa.

Kertomusvuonna tarkempaan laillisuusvalvonnalliseen arviointiin otettiin kaikkiaan 263 tuomioistuimia koskevaa kantelua (näistä 222 koski yleisiä tuomioistuimia, 38 hallintotuomioistuimia ja 3 erityistuomioistuimia). Tuomioistuimia koskevista kanteluasioista kuusi johti toimenpiteeseen, joista yhdessä apulaisoikeuskanslerin sijainen antoi käräjätuomarille huomautuksen (ks. kertomuksen s. 71, OKV/175/10/2025).

Apulaisoikeuskansleri teki kertomusvuonna yhden laillisuusvalvontakäynnin käräjäoikeuteen. Käynnillä keskusteltiin erityisesti käsittelyajoista ja niiden seurannasta, työmäärästä ja työssä jaksamisesta, yhteistyöstä sidosryhmien kanssa, tuomioistuinten käytössä olevista tietojärjestelmistä sekä tuomioistuinharjoittelusta.

## Syyttäjiin kohdistunut valvonta

Myös oikeuskanslerin syyttäjiin kohdistamassa laillisuusvalvonnassa erityispiirteenä on osaltaan se, että ylimmät laillisuusvalvojat toimivat Syyttäjälaitoksesta annetun lain mukaisesti syyttäjänä syyttäjiä koskevissa virkarikosasioissa. Kuten tuomareiden osalta, myös syyttäjien osalta käytännössä epäillyt virkarikokset ohjautuvat ylimmistä laillisuusvalvojista useimmiten oikeuskanslerin arvioitavaksi. Tämä johtuu muun ohella siitä, että poliisin ilmoitukset sen tutkittavaksi tulleista syyttäjän tekemäksi epäillyistä virkarikoksista ohjautuvat oikeuskanslerin ja eduskunnan oikeusasiamiehen sopimalla tavalla oikeuskanslerille. Poliisi ilmoitti oikeuskanslerille kertomusvuonna 70 tutkittavakseen tulleesta syyttäjän tekemäksi epäillystä virkarikoksesta (vuonna 2024 ilmoituksia oli 48 ja vuonna 2023 niitä oli 16).

Tarkempaan laillisuusvalvonnalliseen arviointiin otetuista kanteluista 76 koski kertomusvuonna syyttäjien menettelyä. Lukumäärä on hieman suurempi kuin edellisvuonna, jolloin tällaisia kanteluja oli 64. Syyttäjän ratkaisua arvosteleva oikeuskanslerille osoitettu kantelu voidaan tarvittaessa siirtää valtioneuvoston oikeuskanslerista annetun lain 4 §:n 5 momentin nojalla oikeuskanslerinvirastosta valtakunnansyyttäjän käsiteltäväksi. Kertomusvuonna siirrettiin kahdeksan tällaista kantelua valtakunnansyyttäjän käsiteltäväksi. Syyttäjien osalta ei kertomusvuonna ilmennyt aihetta virkarikossyytteiden nostamiseen.

Syyttäjälle annettuun huomautukseen johti kertomusvuonna erikoissyyttäjän menettely, kun tämän tukinnanjohtajuudessa käsitellyn poliisirikosasian esitutkintaa ei ollut toimitettu ilman aiheetonta viivytystä, asianomistajalle ei ollut suoritettu erityisen suojelutarpeen arviota eikä ilmoitettu käytettävissä olleista tukipalveluista. Lisäksi asianomistajalle ei varattu mahdollisuutta pyytämänsä loppulausunnon antamiseen (kertomuksen s. 70, OKV/490/70/2025). Apulaisoikeuskansleri viittaa tapaukseen myös puheenvuorossaan (kertomuksen s. 23). Apulaisoikeuskansleri tutki asian omana aloitteenaan.

Syyttäjiin kohdistettiin muita toimenpiteitä lisäksi yhdeksässä muussa asiassa (kolmesta näistä kerrotaan kertomuksen s. 68, 69 ja 76). Näistä asioista kuudessa syyttäjän menettely ilmeni kantelun perusteella, kahdessa asiassa rangaistustuomioiden tarkastamisen yhteydessä ja yhdessä asiassa tuomarin virkarikosasian yhteydessä.

Apulaisoikeuskansleri teki kertomusvuonna laillisuusvalvontakäynnin yhteen syyttäjäalueeseen. Käynnillä keskusteltiin erityisesti syyttäjien juttutilanteesta ja käsittelyajoista, sidosryhmäyhteistyöstä, esitutkinnan rajoittamisesta ja syyttäjäntoiminnan tietojärjestelmistä.

## Asianajajien, julkisten oikeusavustajien ja luvan saaneiden oikeudenkäyntiavustajien valvonta

Asianajajien, julkisten oikeusavustajien ja luvan saaneiden oikeudenkäyntiavustajien valvonta kuuluu Suomen oikeusjärjestelmässä ensisijaisesti Suomen Asianajajaliiton yhteydessä toimivalle riippumattomalle valvontalautakunnalle ja luvan saaneiden oikeudenkäyntiavustajien osalta myös oikeudenkäyntiavustajalautakunnalle. Oikeuskansleri valvoo, että valvontalautakunta ja oikeudenkäyntiavustajalautakunta toimivat hyvän hallinnonvaatimusten mukaisesti ja että perus- ja ihmisoikeudet toteutuvat niiden toiminnassa. Oikeuskansleri varmistaa oikeudellisten palvelujen asiakkaiden, kanteluiden kohteiden ja yleisen edun näkökulmasta, että perus- ja ihmisoikeudet, oikeussuoja, hyvä hallinto ja oikeusvarmuus toteutuvat.

Asianajajien, julkisten oikeusavustajien ja luvan saaneiden oikeudenkäyntiavustajien toiminnasta voi kannella suoraan valvontalautakunnalle. Useimmat kantelut valvontalautakunnassa tulevat tätä kautta vireille. Jos asianajajan, julkisen oikeusavustajan tai luvan saaneen oikeudenkäyntiavustajan työstä kuitenkin kannellaan oikeuskanslerille, oikeuskansleri voi siirtää kantelun valvontalautakunnalle. Oikeudellista avustajaa koskevia tarkempaan laillisuusvalvonnalliseen arviointiin otettuja kanteluja saapui kertomusvuonna 68 ja tällaisia kanteluja ratkaistiin 67. Oikeuskansleri siirsi kahdeksassa tapauksessa kantelun valvontalautakunnan käsiteltäväksi. Oikeuskansleri ei siirrä valvontalautakunnalle yksilöimättömiä tai selvästi perusteettomia kanteluita.

Oikeuskansleri tutkii myös kantelut, jotka koskevat valvontalautakunnan tai oikeudenkäyntiavustajalautakunnan menettelyä. Oikeuskansleri voi myös omasta aloitteestaan laittaa vireille valvonta-asian valvontalautakunnassa, jos hän katsoo asianajajan, julkisen oikeusavustajan tai luvan saaneen oikeudenkäyntiavustajan laiminlyöneen velvollisuutensa ja hän saa asiasta tiedon esimerkiksi toiselta viranomaiselta tai julkisuuden kautta. Kertomusvuonna oikeuskansleri teki ilmoituksen valvontalautakunnalle yhdessä tapauksessa, jossa oikeudellisen avustajan epäilty virheellinen menettely tuli ilmi oikeuskanslerin suorittamassa rangaistustuomioiden tarkastuksessa.

Valvontalautakunta ja oikeudenkäyntiavustajalautakunta lähettävät kaikki ratkaisunsa oikeuskanslerille. Näiden ratkaisujen määrä laski kertomusvuonna hieman edellisvuodesta. Esimerkiksi valvontalautakunnan valvonta- ja palkkioriita-asioiden ratkaisuja saapui 569, kun niitä vuonna 2024 saapui 651. Oikeuskansleri tarkastaa ratkaisut ja voi valittaa niistä Helsingin

hovioikeuteen. Asianajajakunnan autonomisen aseman vuoksi valituskynnys ylittyy, jos ratkaisussa on ilmeinen virhe, asian käsittelyssä on tapahtunut ilmeinen virhe tai asiaan liittyy perus- ja ihmisoikeuksien vaarantuminen. Kertomusvuonna oikeuskansleri ei valittanut hovioikeuteen valvontalautakunnan ratkaisuista. Hovioikeus myös varaa oikeuskanslerille valitusasioissa mahdollisuuden lausuman antamiseen, jos asia on tullut vireille muuten kuin oikeuskanslerin valituksella.

## Poliisiin kohdistunut valvonta

Oikeudenkäytön toimijoiden ohella rikosprosessissa keskeisessä asemassa on esitutkinnan suorittava viranomainen. Varsin suuri kanteluasioiden kohde olikin aiempien vuosien tapaan poliisi, johon kertomusvuonna kohdistui noin 14 prosenttia (238 kantelua) kaikista tarkempaan laillisuusvalvonnalliseen arviointiin otetuista kanteluista. Lukumäärä on muutaman vuoden ajan jatkanut hienoista kasvuaan (lukumäärä oli 216 vuonna 2024 ja 180 vuonna 2023).

Valtioneuvoston oikeuskanslerin ja eduskunnan oikeusasiamiehen tehtävien jaosta annetun lain nojalla useat poliisin menettelyä koskevat asiat on keskitetty oikeusasiamiehelle. Tällaisia poliisin menettelyä koskeneita kanteluja siirrettiin kertomusvuonna oikeusasiamiehelle yhteensä 92, kun niitä edellisvuonna siirrettiin 74.

Kertomusvuonna ratkaistuista poliisin menettelyä koskeneista kanteluista 15 johti laillisuusvalvonnallisiin toimenpiteisiin. Yhtä näistä ratkaisuista apulaisoikeuskansleri käsittelee kertomuspuheenvuorossaan ja sitä selostetaan myös kertomuksen jaksossa 5 (kertomuksen s. 19-29 ja 96, OKV/1905/10/2022). Apulaisoikeuskansleri arvosteli ratkaisussaan poliisia osaamattomuudesta ja huolimattomuudesta lähisuhdeväkivallan riskin arvioinnissa antaen huomautuksen viidelle poliisille heidän lainvastaisesta menettelystään asianomistajan suojelutarpeen tekemisessä sekä kiinnitti heidän vakavaa huomiotaan huolellisuuteen kuulustelupöytäkirjaan tehtävissä merkinnöissä.

Kertomuksen jaksossa 5 selostetaan lisäksi kahta apulaisoikeuskanslerin omana aloitteena tutkimaa poliisin menettelyä koskenutta asiaa. Ensimmäisessä asiassa (kertomuksen s. 97–98, OKV/934/70/2025) apulaisoikeuskansleri antoi huomautuksen kahdelle tutkinnanjohtajalle ja kiinnitti 29 tutkinnanjohtajan huomiota lievän pahoinpitelyn syyteoikeutta koskevaan sääntelyyn ja huolellisuuteen esitutkinnan päättämisessä. Kyse oli poliisin menettelystä lähisuhteessa tapahtuneiden pahoinpitelyjen esitutkinnoissa. Toisessa asiassa (kertomuksen s. 98–99, OKV/2770/70/2022) apulaisoikeuskansleri antoi poliisille huomautuksen, kun tämä ei ollut toimittanut esitutkintoja ilman aiheetonta viivytystä viidessä asiassa. Yhdessä näistä lapseen kohdistuneen pahoinpitelyn syyteoikeus oli vanhentunut ja apulaisoikeuskansleri teki esityksen, että valtio hyvittäisi asianomistajalle aiheutuneen vahingon.

# Yhteenveto työtilanteesta

Kanteluasiat työllistivät kertomusvuonna laillisuusvalvontaa edellisiä vuosia enemmän, sillä tarkempaan laillisuusvalvonnalliseen arviointiin otettujen kantelujen määrä nousi edelleen (kertomusvuonna 2025 1658, vuonna 2024 1411, vuonna 2023 1268). Seuraamusratkaisujen osuus kaikista selvittämistoimia edellyttäneistä kanteluasioista oli 14 % (vuonna 2024 13 %). Seuraamukseen päätyneissä kanteluratkaisuissa ei määrätty syytteitä nostettavaksi, mutta annettiin 13 huomautusta ja 103 käsitystä. Suurimmat kantelumäärät kohdistuivat poliisiin, yleisiin tuomioistuimiin, valtioneuvostoon ja kunnallishallintoon. Kertomusvuonna siirrettiin oikeusasiamiehelle ylimpien laillisuusvalvojien tehtävienjakolain 3 §:ssä tarkoitettuja kanteluasioita 335 (vuonna 2024 419).

Oikeuskanslerinviraston työtilanne oli vuoden 2025 lopussa jonkin verran huonompi kuin edellisenä vuonna johtuen asiamäärien kasvusta. Esimerkiksi kantelujen määrän kasvu heijastui kantelujen käsittelyaikoihin. Yli vuoden vireillä olleita kanteluasioita oli kertomusvuoden lopulla 31, mikä on enemmän kuin vuotta aiemmin, jolloin niitä oli 12. Toisaalta vuoden 2023 lopussa yli vuoden vireillä olleita kanteluasioita oli 93, mikä on kertomusvuoden lopun tilanteeseen verrattuna olennaisesti enemmän. Kertomusvuoden lopussa asioita oli kaikkiaan vireillä 932, mikä on enemmän kuin edellisvuoden lopussa, jolloin asioita oli vireillä 590.

Muissakin asiaryhmissä kuin kanteluissa työmäärät nousivat kertomusvuonna, eli tuomarien virkarikosasioissa sekä erityisesti syyttäjien virkarikosasioissa. Poliisi ilmoitti oikeuskanslerille kertomusvuonna 70 tutkittavakseen tulleesta syyttäjän tekemäksi epäillystä virkarikoksesta. Lukumäärä on jatkanut merkittävää kasvua, koska edellisvuonna poliisi teki 48 tällaista ilmoitusta oikeuskanslerille ja vuonna 2023 ainoastaan 16. Asianajajakuntaan ja luvan saaneisiin oikeudenkäyntiavustajiin kohdistuvassa asianajovalvonnassa asiamäärät pysyivät edelleen korkealla tasolla (kertomusvuonna 734 asiaa, vuonna 2024 847 asiaa).

Oikeuskansleri Janne Salminen